

KONSTEN.NET

REVIEWS

Hjelm och Wizén på Hillström

EVA ASP

13 OKTOBER 2024

Mats Hjelms senaste verk "Memories of Lakes Lost", är en 29 minuter lång fyrkanals filmprojektion, en massiv hyllning till livets fortgående, alternativt en hoppfull dystopi. Till ljudet av Bachs cellosviter och betagande vackra, i varandra flytande tablåer, fyller den galleri Cecilia Hillströms nedre rum. Scenerna är filmade i Nordafrika och Indien, en liggande måne antyder också att vi befinner oss på dessa breddgrader. Långa sekvenser synbart tomma på levande varelser – någon enstaka fågel som sträcker över himlen ibland – men med mängder av växtlighet, fascinerande okända träd och vattenväxter.

För vattnet är ständigt närvarande, på ett närmast arketypiskt vis. Som en svårutgrundlig kraft, som alltings ursprung och slut. Det finns i oceanens aldrig upphörande vågrullningar och i mer stillsamma vattensamlingar, där speglingar och

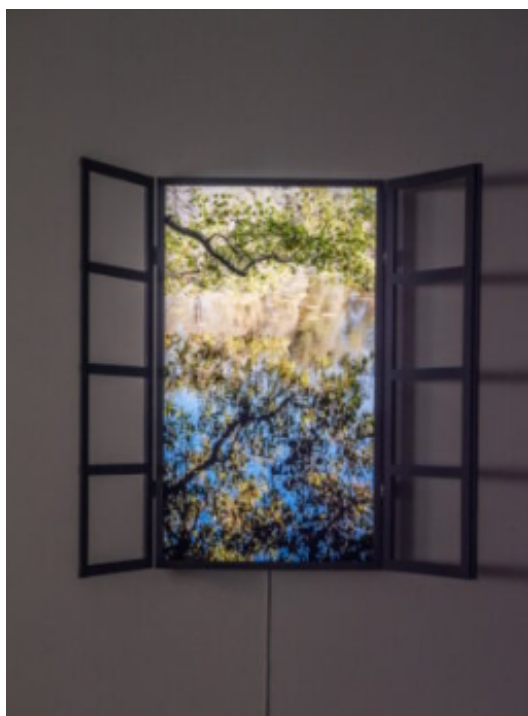
reflexer ger ett utsökt koreograferat återsken av naturens detaljer, en rörlighet i det stillastående.

Mina första associationer går till science-fictionfilmen "Avatar" eller någon av Judith Schalanskys essäer. Den senare skildrar ofta konflikten kring naturens närmast sublimes uppenbarelseformer i relation till människans tarvliga strävanden. Ruiner får i Hjelms verk stundtals byta plats med det allt omfattande havet, som väsen i egen rätt, hågkomster av storslagna konstruktioner. Och även om scenerierna kan vara förföriskt vackra finns det ändå inte direkt någon vila i det sköna, skräpet som civilisationen utsöndrar finns strax under ytan.

Det har genomgående funnits ett politiskt engagemang i Mats Hjelms arbeten, från tidiga verk som "White Flight" från 1997, där han i ett poetiskt och personligt tilltal följer i sin fars, dokumentärfilmaren Lars Hjelms fotspår. Det blir en samtida dialog med faderns bilder som skildrade Black Power-rörelsen i 1960-talets USA, medan Hjelms episka filmverk som vi känner från senare år tar avstamp i de koloniala systemens konsekvenser.

Men i "Memories of Lakes Lost" talas inte längre om att rädda världen, eller ens om att det är lönt att försöka förstå den. "Vi pratar hela tiden om att vi ska rädda planeten, men det är människorna som håller på att gå under", säger Hjelm när jag träffar honom på galleriet, och menar att han i detta verk släppt berättandet.

Jag upplever att det är precis tvärtom. Även om orden har försvunnit, texterna, recitationerna, de mänskliga rösterna har sjunkit undan, så har själva berättelsen stärkts, i hans typiska framställningssätt – ett insjunkande i det som är, i det förefintliga. Som en resignation eller meditation, ett annat slags registrerande. Andemeningen kommer fram ännu tydligare.

Den värld Hjelm beskriver har nu blivit närmast totalt befriad från mänsklig närvaro. Skuggestalter dyker ibland upp, i scener som nästan kan kännas arrangerade, som obetydliga bifigurer, som siluetter kring ett troligen indiskt tempel, eller som små myllrande badare i ett skymningshavs majestätiska dyningar. De känns inte alls naturliga eller självklara i sitt sammanhang, som om de inte längre hörde till utan bara kommit på förvirrat besök.

Människan har förminskats, eller som han själv säger: ”Jag skildrar ett posthumant tillstånd, där endast minnet av människan finns kvar.” Det som kommer att finnas kvar är naturen och verket väcker något slags stillsam sorg eller möjligen tröst – det är upp till betraktaren att avgöra vilket.

Samtidigt visar galleriet Per Wizéns utställning "Still Life", med några likaledes stillsamma verk. De utgörs av tre collage överförda till fotografi, lika sömlöst sammanfogade som scenerna i Mats Hjelms filmverk. Liksom i den tidigare serien "Reworkings" från 1998 har Wizén tagit sin utgångspunkt i målningar av Caravaggio, en konstnär som han här återkommer till som en del av ett personligt sorgearbete.

Den omständliga och mycket tidskrävande tekniken att skapa nya bilder genom klipp och minutiöst sammanfogande av detaljer ur reproduktioner av andra konstnärers verk, tillägnade han sig tidigt i sin konstnärskarriär. Det blir en dialog med konsthistorien, som tidigare med John Tenniels gestaltningar av Alice i underlandet, eller med Disneys skildringar av samma motiv.

Även i denna presentation råder en meditativ eller sorgsen stämning, i det försiktigt respektfulla dissekerandet och kompilerandet av de historiska kollegornas verk. Som befann Wizén sig i raden av skildrare vilka alla på olika sätt kommunicerat med sin samtid, men där intentionen till slut kanske bara blivit ett slags skrift i vatten. Som ville han rädda något, eller fånga, vaska fram en underliggande mening, av rädsla för att den annars skulle gå förlorad.

Eva Asp

Cecilia Hillström Gallery, Hudiksvallsgatan 8, Stockholm. Runs 3 October – 1 November 2024